Только для личного использования или в целях обучения. Перепечатка, копирование, воспроизведение материалов или их частей в любом виде и форме, включая электронную, запрещены.

Русча – татарча сүзлек Русско – татарский словарь

Издание второе, переработанное и дополненное
«Таткнигоиздат», Казань, 2001 г.

З

за *предлог* 1) *(о месте) где + Т., куда + В.:* артына, артында, аръягына, аръягында, читенә, читендә, кырыена, янына; *стоять за деревом* агач артында басып торырга; *стать за дерево* агач артына басарга; *сидеть за столом* өстәл артында утырырга; *жить за городом* шәһәр читендә яшәргә; *поехать за город* шәһәр читенә чыгарга; *уехать за несколько километров от города* шәһәрдән берничә километр чыгып китәргә; 2) *(о времени) + Т.* или *В.: за обедом* төшке аш вакытында; *за работой* эшләгән чакта; *за несколько часов* берничә сәгать эчендә; *за два дня до...* ...га, гә кадәр ике көн элек; 3) + *Т. (в знач. следом): идите за мной* минем артымнан барыгыз; *день за днём* көн артыннан көн; *ей за тридцать* ул утыздан узган (утызның теге ягында); 4) *(при указании на цель действия) + Т.* или *В.: бороться за мир* тынычлык өчен көрәшергә; *зайти за товарищем* иптәшне алырга керергә; *послать за врачом* табиб чакырырга җибәрергә; *сходить в магазин за продуктами* ашамлыклар алу өчен кибеткә барып килергә; 5) *(при указании на объект действия) + В.* или *Т.: приняться за работу* эшкә тотынырга; *за нас не беспокойтесь* безнең өчен борчылмагыз; *наблюдать за порядком* тәртипне күзәтергә; *ухаживать за больным* авыруны карарга; 6) *(при указании на причину) + В.: платить за работу* эш өчен түләргә; *благодарить за помощь* ярдәм өчен рәхмәт әйтергә; 7) *(при указании на цену) + В.: купить за два рубля* ике сумга сатып алырга; 8) *(в знач. вместо кого-л.) + В.: сходи туда за меня* минем өчен шунда барып кайт; *распишитесь за него* аның өчен кул куегыз а *за и против* риза һәм каршы; уңай һәм тискәре як; *что он за человек?* ул нинди кеше?

забав//**а** мәзәк; уен; **~лять** *несов.* күңелен ачарга, юатырга; **~ляться** *несов.* юанырга, күңел ачарга; **~ный** кызык(лы), көлке(ле)

забастов//**ка** эш ташлау, забастовка; *всеобщая ~ка* гомуми эш ташлау; **~щик** эш ташлаучы, забастовкачы

забег *спорт.* йөгереш, узыш, йөгерү; *~ на сто метров* йөз метрга йөгереш

забегать *сов.* йөгерә башларга, әрле-бирле килергә

забе//**гать** *несов. (многокр.),* **~жать** *сов.* 1) йөгерергә, йөгереп китәргә, чабып китәргә; *~гать вперёд* алга йөгерергә; 2) *(зайти, чаще по пути)* кереп чыгарга; *~жать в магазин* кибеткә кереп чыгарга

забивать *несов. см.* **забить**

забинтовать *сов. см.* **бинтовать**

забирать(ся) *несов. см.* **забрать(ся)**

забить *сов.* 1) кагып кертергә; 2) *~ мяч* туп кертергә

заблаговременно *нареч.* алдан ук

заблудиться *сов. (где-л.)* адашырга, юлдан язарга

заблужд//**аться** *несов.* ялгышырга, хаталанырга; **~ение** хата (ялгыш) фикер (караш); ялгышлык, *быть в ~ении* ялгыш фикердә булырга; *ввести в ~ение* ялгыштырырга

заболева//**ние** авыру, чир, сырхау; **~ть** *несов. см.* **заболеть I**

заболе//**ть I** *(3 л. буд. вр.* **~ет** *— чем-л., стать больным)* авырый (чирли) башларга, авырып (чирләп) китәргә; *~ть гриппом* грипп белән авырый башларга; *он ~л* ул чирләп китте

забол//**еть II** *(3 л. буд. вр.* **~ит** *— что-то)* авырта (сызлый) башларга; *у меня ~ела рука (голова)* минем кулым (башым) авырта башлады

забор койма

Только для личного использования или в целях обучения. Перепечатка, копирование, воспроизведение материалов или их частей в любом виде и форме, включая электронную, запрещены.

Только для личного использования или в целях обучения. Перепечатка, копирование, воспроизведение материалов или их частей в любом виде и форме, включая электронную, запрещены.

забот//а кайгырту, борчылу; мәшәкать, эш; **~иться** *несов.* кайгыртырга, борчылырга; *по~ьтесь об этом* бу хакта кайгыртып куегыз; **~ливый** игътибарлы, кайгыртучан; *~ливый уход* игътибарлы тәрбия; *~ливый хозяин* кайгыртучан хуҗа

забрасывать *несов. см.* **забросить**

забрать *сов.* (үзе белән) алырга *(взять с собой, себе);* тартып алырга *(отнять)*

забраться *сов. (куда-л.)* менәргә *(наверх);* керергә, үтеп керергә *(внутрь)*

забронировать *сов.* броньларга; бронь ясарга; *~ номер в гостинице* кунакханәдә номер броньларга

забросить *сов.* 1) *(что-л., куда-л.)* ташларга, ыргытырга *(наверх; внутрь); 2) (перестать заниматься чем-л.)* ташларга; *~ дела* эшлисе эшләрне ташларга

забывать *несов.,* **забыть** *сов.* онытырга, истән (хәтердән) чыгарырга; *вы ничего не забыли?* сез бернәрсә дә онытмадыгызмы?; *не забудьте!* онытмагыз!; *не забывайте, что ...* ... булуын (икәнен) онытмагыз

завар//ивать *несов.,* **~ить** *сов.; ~ить чай* чәй пешерергә

заведение оешма; йорт; *учебное ~* уку йорты; *высшее учебное ~* югары уку йорты

завед//овать *несов.* җитәкләргә, идарә (җитәкчелек) итәргә; **~ующий** *м.,* **~ующая** *ж.* мөдир; *~ующий библиотекой* китапханә мөдире; *~ующий отделом* бүлек мөдире

завери//ть *сов.* 1) *(кого-л. в чём-л.)* ышандырырга, инандырырга; *он ~л меня в том, что ...* ул мине ... дип ышандырды; 2) *(что-л. удостоверить)* расларга; *~ть подпись* имза расларга

завернуть *сов.,* **завёртывать** *несов.* 1) *(что-л. во что-л.)* төрергә, урарга; *~ в бумагу* кәгазьгә төрергә; 2) *(куда-л. — повернуть)* борылырга, борылып керергә; *~ за угол* чаттан борылып керергә

заверш//ать(ся) *несов. см.* **завершить(ся)**; **~ение** азак, йомгак, ахыр; *в ~ение* азакта; ахырда; **~ить** *сов.* тәмамларга, төгәлләргә; **~иться** *сов.* төгәлләнергә, тәмамланырга

заверять *несов. см.* **заверить**

завести *сов.* 1) *(кого-л. куда-л. далеко, внутрь чего-л.)* алып керергә, кертергә; 2) *(кого-л., что-л. — приобрести)* булдырырга, алырга; *~ собаку* эт алырга; *~ хозяйство* хуҗалык корып җибәрергә; *~ библиотеку* китапханә булдырырга; 3) *(что-л. — пустить в действие)* кабызырга; борырга, борып җибәрергә; *~ мотор* моторны кабызырга; *~ часы* сәгатьне борып җибәрергә; **~сь** *сов.* 1) *(появиться где-л., у кого-л.)* күренә (була, үрчи) башларга; *завелись мыши* тычканнар күренә башлады; *у него завелись деньги* аның акчасы була башлады; 2) *(начать действовать — о механизмах)* эшли башларга

завет васыять

завеща//ние васыять, васыятьнамә, васыять язуы; **~ть** *сов.* и *несов.* васыять итәргә, васыять әйтеп калдырырга

завивать(ся) *несов. см.* **завить(ся)**

завивка бөдрәләү, көдрәләү

завидовать *несов.* көнләшергә; кызыгырга

завизировать *сов. см.* **визировать**

завис//еть *несов.* бәйле (бәйләнгән) булырга, торырга; *это ~ит от вас* бу сездән тора; *это от меня не ~ит* бу миннән тормый; **~имость** бәйлелек; *в ~имости от того ...* ... булуына карап; **~имый** бәйле; *~имые страны* бәйле илләр

зависть *ж.* көнчелек; кызыгу

завить *сов.* бөдрәләргә, көдрәләргә; **~ся** *сов.* 1) бөдрәләнергә, көдрәләнергә; *волосы после мытья завились* чәч юганнан соң бөдрәләнде; 2) бөдрәләтергә, көдрәләтергә; *~ся в парикмахерской* чәчтарашханәдә чәчне бөдрәләтергә

завлад//евать *несов.,* **~еть** *сов.* үзенә алырга (буйсындырырга), тартып алырга

завод I завод; *автомобильный ~* автомобиль заводы; *часовой ~* сәгать заводы; *работать на ~е* заводта эшләргә

Только для личного использования или в целях обучения. Перепечатка, копирование, воспроизведение материалов или их частей в любом виде и форме, включая электронную, запрещены.

Только для личного использования или в целях обучения. Перепечатка, копирование, воспроизведение материалов или их частей в любом виде и форме, включая электронную, запрещены.

завод II *(механизма)* кабызу; бору, ~ *часов* сәгатьне бору

завод//ить(ся) *несов. см.* **завести(сь)**; *двигатель не заводится* двигатель кабынмый; **~ной:** *~ная игрушка* борып хәрәкәтләндерелә торган уенчык; *~ная ручка (автомобиля)* кабызгыч тотка

заводск//ой завод ...ы, е; *~ая столовая* завод ашханәсе

заво//евание 1) *(действие)* яулап (басып) алу; 2) *мн.* **~евания** *(успехи)* уңышлар, казанышлар; **~еватель** илбасар; яулап (басып) алучы; **~евать** *сов.,* **~ёвывать** *несов.* 1) яулап (басып) алырга; 2) *перен.* яулап алырга, ирешергә; казанырга; *~евать первенство* беренчелекне яулап алырга

заворачивать *несов. см.* **завернуть**

завтра иртәгә; ~ *утром* иртәгә иртән; ~ *вечером* иртәгә кичен; *отложить на* ~ иртәгегә калдырырга; *до ~!* иртәгә кадәр!

завтрак иртәнге аш; *за ~ом* иртәнге аш вакытында; *на* ~ иртәнге ашка; **~ать** *несов.* иртәнге аш ашарга

завтрашний иртәгәге, иртәгесе; ~ *день* киләчәк (иртәгесе) көн

завяз//ать *сов.* бәйләргә, бәйләп куярга; *~ать галстук* галстук бәйләргә а *~ать знакомство* танышырга; **~ка** 1) *(тесёмка)* бау, бәйләвеч; 2) *лит.* төенләнеш; *~ка романа* романның төенләнеше; **~ывать** *несов. см.* **завязать**

завянуть *сов. см.* **вянуть**

загад//ка табышмак; *загадать (отгадать) ~ку* табышмак әйтергә (җавап табарга); **~очный** серле

загар кояш ашау, тән каралу; *масло для ~а* тән каралту (тәнне кояштан саклау) мае

заглавие исем, баш (әсәрләрдә, мәкаләләрдә)

загл//охнуть *сов.; мотор ~ох* мотор сүнде; **~ушать** *несов.,* **~ушить** *сов.* басарга, томаларга

загля//дывать *несов.,* **~нуть** *сов.* 1) *(посмотреть)* күз салырга (төшерергә), карап алырга; *~нуть в программу (в комнату)* (бүлмәгә) программага күз салырга; 2) *(к кому-л. зайти ненадолго)* кереп чыгарга

загов//аривать *несов. см.* **заговорить** 2; **~орить** *сов.* 1) *(начать говорить)* сөйли башларга; 2) *(с кем-л. вступить в разговор)* сөйләшеп китәргә

заговор заговор

заголовок исем, баш

загораживать *несов. см.* **загородить**

загорать *несов. см.* **загореть**

загораться *несов. см.* **загореться**

загоре//лый кояшта каралган; **~ть** *сов.* кояшта каралырга, кояшта янарга

загореться *сов.* яна башларга, янып китәргә

загород//ить *сов.* капларга, бикләргә; *~ить дорогу* юлны капларга; **~ка** койма, киртә, читән

загородный шәһәр читендәге (тышындагы)

заготов//ить *сов.* әзерләргә, хәзерләргә, хәзерләп куярга; *~ить на зиму* кышка хәзерләргә; **~ка** хәзерләү; **~лять** *несов. см.* **заготовить**

заграни//ца чит ил(ләр); **~чный:** *~чный паспорт* чит илгә чыгу паспорты

загрязн//ение пычрану, пычрату, каралту, керләндерү; *~ение водоёмов* сулыкларны пычрату; **~ять** *несов.* пычратырга, каралтырга, керләндерергә; **~яться** *несов.* пычранырга, каралырга, керләнергә

зад арт, арт як

задавать *несов. см.* **задать**

зада//ние бирем; йөкләмә; *по ~нию* йөкләмә буенча, **~ть** *сов.* бирергә; *~ть урок* дәрескә эш бирергә; *~ть вопрос* сорау бирергә; **~ча** 1) бурыч; йомыш; *поставить перед собой ~чу* үзалдыңа бурыч куярга; 2) мәсьәлә; *трудная ~ча* авыр мәсьәлә

Только для личного использования или в целях обучения. Перепечатка, копирование, воспроизведение материалов или их частей в любом виде и форме, включая электронную, запрещены.

Только для личного использования или в целях обучения. Перепечатка, копирование, воспроизведение материалов или их частей в любом виде и форме, включая электронную, запрещены.

задевать *несов. см. задеть*
задержа//ть *сов.* тоткарларга; *меня ~ли* мине тоткарладылар; **~ться** *сов.* тоткарланырга
задерж//ивать(ся) *несов. см.* **задержать(ся)**; *не ~ивайтесь!* тоткарланмагыз!; **~ка** соңару, кичегү, тоткарлык; *в пути произошла ~ка* юлда тоткарлык килеп чыкты; *без ~ки* тоткарлыксыз
задеть *сов.* тиярргә, тиеп китәргә; бәрелергә, бәрелеп (орынып) китәргә, орынырга; *~ рукой* кул белән орынырга а ~ *самолюбие* мин-минлегенә тиярргә
задн//ий арткы, арт; *~ее колесо* арткы тәгәрмәч
задолго *нареч.* бик күптәннән, бик күп алдан
задолженность бурыч, бирәчәк
задом *нареч.* арты белән, артка таба; *двигаться* ~ арты белән барырга; ~ *напере́д* артын алга
задорный дәртле, ялкынлы
задохнуться *сов.* буылырга, тын бетәргә
задремать *сов.* йокымсырарга
задум//ать *сов.* уйларга, исәп итәргә, ниятләргә; **~аться** *сов.* уйларга, уйланырга, уйга калырга (чумарга, батарга); *о чём вы ~ались?* сез нинди уйга баттыгыз?; **~ывать(ся)** *несов. см.* **задумать(ся)**; *не ~ываясь* уйлап тормыйча
задушить *сов.* 1) *(кого-л.)* буып үтерергә; 2) *перен. (что-л.)* буарга, кысарга, басарга
задыхаться *несов. см.* **задохнуться**; ~ *от жары* эсселектән тын кысылырга
заезд *спорт.* бер чабыш
заезжать *несов. см.* **заехать**
заём заём; *государственный* ~ дәүләт заёмы
заехать *сов. (куда-л., за кем-л.)* керергә, алырга керергә, узып барышлый керергә; ~ *далеко* еракка керергә
зажарить *сов. см.* **жарить**
зажечь *сов.* кабызырга, яндырырга; кабызып (яндырып) җибәрергә; *зажгите свет!* ут кабызыгыз!; **~ся** *сов.* кабынырга, янып (кабынып) китәргә
заживать *несов. см.* **зажить**
зажига//лка уткабызгыч; **~ние** *авто.* кабызу; **~ть(ся)** *несов. см.* **зажечь(ся)**
зажиточный таза (иркен) тормышлы
зажи//ть I *сов.* төзәлергә, төзәлеп җитәргә; *рана ~ла* яра төзәлде
зажить II *сов.* тора (яши) башларга
заикаться *несов.* тотлыгырга, тотлыгып сөйләргә
заимствовать *сов.* и *несов.* алырга, үзләштерергә
заинтересов//анный кызыксынган, кызыксындырган; *мы ~аны в этом* бу безгә кирәк; **~ать** *сов.* кызыксындырырга, кызыксыну тудырырга (уятырга); *это меня ~ало* бу мине кызыксындырды; **~аться** *сов.* кызыксынырга, кызыксынып китәргә; *я ~ался этим* мин моның белән кызыксынып киттем
зай//ти *сов.* 1) керергә, кереп чыгарга; *~дите ко мне* миңа керегез; *~дём в кафе* кафега керик; *я зайду за вами (за книгой)* мин сезне алырга (китапны алырга) керермен; *~ти далеко от дома* өйдән ерак китәргә; *~ти за угол* почмак артына керергә, чат *(на улице)* артына керергә; 2) *(о небесных светилах)* батарга; баерга; *солнце уже зашло* кояш баеды инде а *разговор зашёл (или речь зашла) о нём (об этом)* сүз аның турында (бу хакта) башланып китте
заказ алдан сорау, заказ; заказ бирү; *по ~у* заказ буенча; *на ~* алдан сорау буенча; **~ать** *сов.* алдан сорарга, заказ бирергә; *~ать билет* билетка заказ бирергә; *~ать (телефонный) разговор (с ...)* (... белән) (телефоннан) сөйләшергә заказ бирергә; 2) *(сделать на заказ) ...* заказ белән эшләргә; *~ать костюм (сапоги и т.п.)* костюм (итек һ.б.) тегәргә бирергә; **~ной:** *~ное письмо* заказлы хат; **~чик** заказ бирүче; **~ывать** *несов. см.* **заказать**

Только для личного использования или в целях обучения. Перепечатка, копирование, воспроизведение материалов или их частей в любом виде и форме, включая электронную, запрещены.

Только для личного использования или в целях обучения. Перепечатка, копирование, воспроизведение материалов или их частей в любом виде и форме, включая электронную, запрещены.

закал//**ивание** чыныктыру; *~ивание организма* организмны чыныктыру; **~ивать(ся)** *несов. см.* **закалить(ся); ~ить** *сов.* чыныктырырга; **~иться** *сов.* чыныгырга; **~ка** чыныгу; чыныкканлык; *физическая ~ка* физик чыныгу

закалывать *несов. см.* **заколоть**

закалять(ся) *несов. см.* **закалить(ся)**

заканчивать(ся) *несов. см.* **закончить(ся)**

закапывать *несов. см.* **закопать**

закат баю, баеш, шәфәкъ; *~ солнца* кояш баешы; *на ~е* шәфәкъ вакытында

закип//**ать** *несов.,* **~еть** *сов.* кайный башларга а *работа ~ела* эш кайный башлады

заклад//**ка** 1) салу; *~ка фундамента* нигез салу; 2) *(для книги)* кыстыргыч; **~ывать** *несов. см.* **заложить**

заклеи//**вать** *несов.,* **~ть** *сов.* ябыштырырга, ябыштырып куярга; *~ть конверт* конвертны ябыштырырга

заключа//**ть** *несов. см.* **заключить**; *~ть в себе* эченә алырга; **~ться** *несов.* гыйбарәт булырга, торырга; *дело ~ется в том, что ...* эш шуннан гыйбарәт ки ...

заключени//**е** 1) төзү; *~е договора* шартнамә төзү; 2) *(завершение, конец, последняя часть)* соңгы өлеш, йомгак; *~е романа* романның йомгагы; 3) *(отзыв)* нәтиҗә, йомгак; *~е комиссии* комиссия йомгагы; *сделать ~е (из чего-л.)* (нәрсәдән булса да) нәтиҗә ясарга; *я пришёл к ~ю, что ...* мин ... дигән нәтиҗәгә килдем; 4) *(вывод)* бәяләмә; *дать [своё] ~е* бәяләмә бирергә а *в ~е* сүзнең ахырында, соңгы сүз итеп, ахырда

заключи//**тельный** ахыргы, соңгы, йомгаклау ...ы, е; *~тельное слово* йомгаклау сүзе; *~тельный концерт* йомгаклау концерты; **~ть** *сов.* 1) төзергә; *~ть союз (договор, контракт)* союз (шартнамә, контракт) төзергә; 2) *(сделать вывод)* нәтиҗә (йомгак) ясарга (чыгарырга), нәтиҗәгә килергә

заколка [чәч]кыстыргыч; *~ для волос* чәчкыстыргыч

заколоть I *сов.* 1) *(кого-л.— убить)* чәнчеп үтерергә; суярга, чалырга; 2) *(что-л. — прикрепить)* чәнчеп (кадап) куярга, беркетергә; *~ булавкой* булавка белән кадап куярга

заколо//**ть II** *сов. (начать колоть)* чәнчешә башларга; *~ло в боку* янбаш чәнчешә башлады

закомпостировать *сов. см.* **компостировать**

закон закон, канун; *по ~у* закон буенча; *~ природы* табигать кануны; **~ный** 1) законлы, кануни; *на ~ном основании* кануни нигездә; 2) хаклы, урынлы; *~ное требование* урынлы таләпләр

законодатель//**ный** закон(нар) чыгара торган (чыгаруга хокуклы); *~ная власть* закон чыгара торган хакимият; **~ство** законнар төзү (чыгару)

закономерн//**ость** закончалык; **~ый** закончалыклы

законопроект закон проекты

закончить(ся) *сов. см.* **кончить(ся)**

закопать *сов.* күмәргә, күмеп куярга

закреп//**итель** *фото.* рәсем ныгыткыч, фиксаж; **~ить** *сов.*, **~лять** *несов.* 1) *(прикреплять)* ныгытырга, беркетергә, ныгытып (беркетеп) куярга; 2) *фото.* (рәсемне) ныгытырга, фиксажларга; 3) *перен.* ныгытырга; *~ить победу* җиңүне ныгытырга

закричать *сов.* кычкырып җибәрергә

закружи//**ться** *сов.* әйләнә (бөтерелә) башларга; *у меня ~лась голова* башым әйләнеп китте

закрыва//**ть(ся)** *несов. см.* **закрыть(ся)**; *дверь не ~ется* ишек ябылмый; *магазин ~ется в восемь часов* кибет сәгать сигездә ябыла

закрыт//**ие** 1) ябылу; *до ~ия магазина осталось пятнадцать минут* кибет ябылырга унбиш минут калды; 2) *(торжественное окончание)* ябылу; *~ие театрального сезона* театрның тамаша сезоны ябылу; **~ый** ябык; *столовая уже ~а* ашханә ябык инде; **~о** *нареч.* ябык а *с*

Только для личного использования или в целях обучения. Перепечатка, копирование, воспроизведение материалов или их частей в любом виде и форме, включая электронную, запрещены.

Только для личного использования или в целях обучения. Перепечатка, копирование, воспроизведение материалов или их частей в любом виде и форме, включая электронную, запрещены.

~ыми глазами күзне йомып; тәвәккәлләп; *~ые туфли* ябык туфли; *в ~ом помещении* ябык бина эчендә

закрыть *сов.* 1) ябарга; *закройте, пожалуйста, дверь* ишекне ябыгыз әле; *~ собрание* җыелышны ябарга; 2) йомарга; *~ глаза* күзне йомарга; **~ся** *сов.* 1) ябылырга; 2) йомылырга

закупка күмәртәләп сатып алу

закури//вать *несов.,* **~ть** *сов.* тәмәке кабызып җибәрергә, тәмәке тарта башларга; *~ть сигарету* сигарет кабызырга; *разрешите ~ть?* тәмәке кабызырга рөхсәтме?

закусить *сов.* капкалап алырга, тамак ялгарга

закус//ка кабымлык; [җиңелчә] ашамлык; *холодные ~ки* салкын кабымлыклар; *стол с ~ками* җинелчә ашамлыклар куелган табын; **~очная** *ж.* ашханә; **~ывать** *несов. см.* **закусить**

зал зал; *~ ожидания* көтү залы

залежи *мн.* [*ед.* **залежь** *ж.*] ятма; ятым; *~ каменного угля* ташкүмер ятмалары

залезать *несов.,* **залезть** *сов. см.* **забраться**; *~ под стол* өстәл астына керергә

залив култык

заливать *несов. см.* **залить**

залить *сов.* 1) түгеп пычратырга; *~ чем-л. скатерть* нәрсә булса да түгеп ашъяулыкны пычратырга; 2) салырга, тутырырга; *~ горючее в бак* бакка ягулык салырга; 3) *~ каток* шугалакны су сибеп катырырга; *~ огонь* утны [су сибеп] сүндерергә

залог 1) залог, закладка салу; 2) *перен.* ышаныч, дәлил; *~ дружбы* дуслыкның дәлиле

заложить *сов.* 1) куярга; *~ руки за спину* кулларны артка куярга; 2) *~ фундамент (прям.* и *перен.)* нигез салырга

заложник тотык

залп залп

замедл//ить *сов.* акрынайтырга; киметергә; **~иться** *сов.* акрынаерга, акрынланырга, **~ять(ся)** *несов. см.* **замедлить(ся)**

замен//а алмаштыру; *~а игрока* уенчыны алмаштыру; **~итель** алыштыргыч; алмаштыргыч; **~ить** *сов.,* **~ять** *несов.* алмаштырырга

замерзать *несов.,* **замёрзнуть** *сов.* 1) *(покрыться льдом, тж. о почве)* туңарга, катарга; 2) *(о человеке)* туңарга, өшергә; 3) *(об овощах)* өшергә

заместител//ь урынбасар; ярдәмче; *быть ~ем кого-л.* кемнеңдер урынбасары булырга; *~ь председателя* рәис урынбасары; *~ь директора* директор урынбасары

замет//ить *сов.* 1) *(обнаружить, увидеть)* күреп (абайлап, сизеп) калырга (алырга); 2) *(сказать)* әйтеп китәргә, әйтергә, дияргә; **~ка** 1) *(в газете и т.п.)* кечкенә мәкалә; 2) *(пометка; запись)* кыска гына язма; *делать ~ки* кыска гына язмалар ясарга а *взять на ~ку* язып куярга; хәтердә (истә) калдырырга; **~ный** *(видимый)* сизелерлек, сизелеп (күренеп, беленеп) тора торган; *едва ~ный* чак-чак сизелеп торган; 2) *(видный)* күренекле, билгеле

замечание 1) искәрмә; 2) *(выговор)* кисәтү, шелтә; *сделать кому-л. ~* кемгә дә булса кисәтү ясарга

замечательный искиткеч, искитәрлек, бик яхшы (әйбәт)

замечать *несов. см.* **заметить**

замешательство буталу, буталып калу; каушап төшү; *прийти в ~* каушарга

замещать *несов.* алыштырырга, алмаштырырга, урынына калырга

замкнутый йомыкый, аралашмаучан

замок замок

замок йозак, бик, бикләвеч; *дверной ~* ишек йозагы; *запереть на ~* йозакка бикләргә

замолчать *сов.* сөйләүдән (сүздән) туктарга

замор//аживать *несов.,* **~озить** *сов.* туңдырырга, катырырга

замороженный 1) туңдырылган; 2) туктатылган, элеккечә калдырылган; 3) файдалану хокукы чикләнгән

Только для личного использования или в целях обучения. Перепечатка, копирование, воспроизведение материалов или их частей в любом виде и форме, включая электронную, запрещены.

Только для личного использования или в целях обучения. Перепечатка, копирование, воспроизведение материалов или их частей в любом виде и форме, включая электронную, запрещены.

заморозки *мн.* кырау; *весенние ~* язгы кырау
замочить *сов.* чылатырга, юешләргә
замуж *нареч.: выйти ~* кияүгә чыгарга; **~ем** *нареч.* кияүдә; **~няя** *прил.* ирле, ирдәге
замучить(ся) *сов. см.* **мучить(ся)**
замш//а замша; **~евый** замша ..., *~евые туфли* замша туфли
замыкание: *короткое ~* кыска ялганыш
замысел уй, теләк, ният; *осуществить свой ~* үз ниятеңне тормышка ашырырга
занавес пәрдә
занес//ти *сов.* 1) *(куда-л. внутрь)* кертеп куярга; 2) *(включить, записать)* кертергә, теркәргә, язып куярга; *~ти в список* исемлеккә кертергә; 3) *(чем-л. — засыпать)* басарга; капларга; *дорогу ~ло [снегом]* юлны кар баскан
занимательный кызыклы; күңелле
занимать I *несов. см.* **занять I**
занимать II *несов. см.* **занять II**; *~ много места* күп урын алырга; *~ какую-л. должность* берәр урында эшләргә
заниматься *несов.* 1) *чем-л.* шөгыльләнергә; *~ хозяйством* хуҗалык белән шөгыльләнергә; *~ политикой* сәясәт белән шөгыльләнергә; 2) *(учиться)* укырга, шөгыльләнергә
заново *нареч.* яңадан, яңабаштан
заноза шырпы *(мәсәлән,* тырнак астына кергән)
заносить *несов. см.* **занести**
заносы *мн.* көрт, кар көрте; кар басу
заночевать *сов. (где-л.)* кунарга, куна калырга
заняти//е 1) эш, шөгыль; *любимое ~е* яраткан шөгыль; 2) дәрес; уку сәгате
занят//ость *эк.* мәшгульлек, эш белән тәэмин ителеш (ителү); **~ый;** *вы ~ы?* сез бушмы? сезнең эшегез бармы?; *это место ~о* бу урынны алганнар; *телефон ~* телефонда сөйләшәләр
занять I *сов. (одолжить)* бурычка (әҗәткә, көтәргә) алырга
занять II *сов. (что-л.)* алырга, алып торырга; *~ место* урын алырга; *займите [свои] места* үз урыннарыгызга утырыгыз; *это не займёт много времени* бу күп вакыт алмас; *~ какую-л. должность* берәр урында эшләргә
заняться *сов. (чем-л.)* шөгыльләнергә, шөгыльләнә башларга, керешергә, ...а, ә башларга; *займитесь делом* эшкә керешегез
заокеанский океан арты (артындагы, аръягындагы)
заостр//ить *сов.,* **~ять** *несов.* очларга а *~ить внимание на чём-л.* нәрсәгә булса да игътибарны юнәлтергә
заочн//ик читтән торып укучы; **~ый** читтән торып; *~ое обучение* читтән торып уку
запад көнбатыш; *на ~е* көнбатышта; *Запад, страны Запада* Көнбатыш, Көнбатыш илләре; **~ный** көнбатыш ..., көнбатыш ...ы, е; *~ные государства* көнбатыш дәүләтләре
западн//я тозак; *попасть в ~ю* тозакка төшәргә (эләгергә)
запаздывать *несов.* кичегергә, соңга калырга
запас 1) *(чего-л.)* запас; байлык; *~ слов* сүз байлыгы; *отложить про ~* запаска калдырырга; 2) *воен.* запас; *офицер ~а* запастагы офицер; **~ать(ся)** *несов. см.* **запасти(сь)**
запасн//ой, **запасн//ый** запас ...ы, е, өстәмә; *~ый выход* өстәмә чыгу ишеге; *~ой игрок* өстәмә уенчы; *~ое колесо* запас көпчәк; *~ые части см.* **запчасти**
запасти *сов. (что-л., чего-л.)* хәзерләргә, хәстәрләргә, хәзерләп куярга; **~сь** *см. (чем-л.)* хәзерләп (хәстәрләп) куярга
запах ис; *хороший (плохой, сильный) ~* хуш (авыр, көчле) ис
запачкать *сов.* пычратырга, каралтырга; **~ся** *сов.* пычранырга, пычранып бетәргә
запевала *м.* и *ж.* башлап җырлаучы
запереть *сов.* бикләргә; **~ся** *сов. (где-л.)* бикләнергә

Только для личного использования или в целях обучения. Перепечатка, копирование, воспроизведение материалов или их частей в любом виде и форме, включая электронную, запрещены.

Только для личного использования или в целях обучения. Перепечатка, копирование, воспроизведение материалов или их частей в любом виде и форме, включая электронную, запрещены.

запеть *сов.* җырлый башларга, җырлап җибәрергә
запечат//**ать** *сов.,* **~ывать** *несов.* ябыштырып куярга
запира//**ть(ся)** *несов. см.* **запереть(ся)**; *дверь не ~ется* ишек бикләнми
записать *сов.* 1) язарга, язып алырга; *запишите мой адрес* минем адресымны язып алыгыз; 2) *(на пластинку, на магнитофон)* язып алырга, яздыртырга; **~ся** *сов.* язылырга; *~ся [на приём] к врачу* табибка керергә язылырга; *~ся в библиотеку* китапханәгә язылырга
запис//**ка** 1) язу; *послать (или передать) ~ку* язу җибәрергә; 2) **~ки** *мн.* язмалар; *путевые ~ки* юл язмалары; **~ной:** *~ная книжка* куен дәфтәре
записывать(ся) *несов. см.* **записать(ся)**
запис//**ь** *ж.* 1) язылу; *~ь к врачу* табибка язылу; 2) *(на пластинку, на магнитофон)* язу, яздырту; *(то, что записано)* язма; *новые ~и* яңа язмалар; 3) *(записанный текст, заметка, употребляется тж. во мн. ч.)* язма(лар)
заплакать *сов.* елый башларга, елап җибәрергә
запланировать *сов.* планлаштырырга
заплатить *сов. см.* **платить**
запломбировать *сов.*: *~ зуб* тешне ямарга, тешкә пломба куярга; *~ вагон* вагонны пломбаларга
заплыв *спорт.* йөзү [ярышы]; *~ на сто метров* йөз метрга йөзү ярышы; *дистанция ~а* йөзү арасы
заповедн//**ик** тыюлык; тыелган урын; **~ый** тыелулы, тыелган; *объявить ~ым* тыюлык дип игълан итәргә
заподозрить *сов.* шикләнергә
запоздать *сов.* кичегергә, соңга калырга
заполн//**ить** *сов.*, **~ять** *несов.* тутырырга; *~ить бланк для приезжих (в гостинице)* (кунакханәдә) читтән килүчеләргә бланк тутырырга
запоминать//**ся** *несов. см.* **запомнить(ся)**
запомнить *сов.* күңелдә (истә, хәтердә) калдырырга; **~ся** *сов.* күңелдә (истә, хәтердә) калырга
запонка запонка
запор I бик, келә, бикләвеч; *дверь на ~е* бикле ишек
запор II *мед.* эч кату (кибү)
заправ//**ить** *сов.*: *~ить машину [горючим]* машинага ягулык салырга; **~иться** *сов.: ~иться горючим* ягулык салырга; **~лять(ся)** *несов. см.* **заправить(ся)**
запрашивать *несов. см.* **запросить**
запре//**т** тыю; **~тить** *сов.;* **~щать** *несов.* тыярга, рөхсәт итмәскә; **~щённый** тыелган; *~щённый приём* тыелган алым; *курить ~щается* тәмәке тарту тыела; **~щение** тыю; *~щение [применения] ядерного оружия* атом төш коралын куллануны тыю
запрос 1) сорау; 2) *мн.* **~ы** ихтыяж(лар), таләп(ләр); **~ить** *сов.* сорарга, соратырга, соратып алырга
запруда буа
запугать *сов.*, **запугивать** *несов.* куркытырга, өркетергә, котын алырга (очырырга)
запуск: *~ космического корабля* космик корабль очыру
запускать I, II *несов. см.* **запустить I, II**
запустить I *сов.* 1) *(чем-л. куда-л.—бросить)* ыргытырга, томырырга; 2)*(ракету и т.п.)* очырып җибәрергә; 3)*(мотор)* җибәрергә, кабызырга
запустить II *сов. (работу, учёбу)* рәтен җибәрергә; артта калырга *(эшләмичә, укымыйча)*
запута//**нный** чуалчык, буталчык; **~ть** *сов.* чуалтырга, бутарга; **~ться** *сов.* чуалырга; буталырга
запчасти *мн.* запчастьлар

Только для личного использования или в целях обучения. Перепечатка, копирование, воспроизведение материалов или их частей в любом виде и форме, включая электронную, запрещены.

Только для личного использования или в целях обучения. Перепечатка, копирование, воспроизведение материалов или их частей в любом виде и форме, включая электронную, запрещены.

запылиться *сов.* тузанга батарга
запястье беләзек сөяге
запятая өтер
зараб//атывать *несов.,* **~отать I** *сов.* эшләп табарга
заработать II *сов.* эшли башларга
заработ//ный: *~ная плата* хезмәт (эш) хакы; **~ок** хезмәт (эш) хакы; *месячный ~ок* айлык эш хакы
зараж//ать(ся) *несов. см.* **заразить(ся)**; **~ение:** *~ение крови* кан йогышлану (зарарлану, агулану)
заразительный: *~ пример* тәэсир итә торган үрнәк; *~ смех* тәэсирле көлү
заразить *сов.* йоктырырга; **~ся** *сов.* йоктырырга, ияртергә, эләктерергә
заразн//ый йогышлы; *~ая болезнь* йогышлы авыру
заранее *нареч.* алдан (ук), электән (үк)
зараст//ать *несов.,* **~и** *сов.* (үлән) үсәргә, (үлән) басарга, капланырга; *тропинка заросла* сукмакны үлән баскан
зарегистрировать(ся) *сов. см.* **регистрировать(ся)**
зарис//овать *сов.* рәсемен ясарга; **~овка** рәсем; **~овывать** *несов. см.* **зарисовать**
зар//одиться *сов.* туарга, барлыкка килергә; **~одыш** 1) *биол.* яралгы; 2) *перен.* башлангыч; **~ождаться** *несов. см.* **зародиться**
заросли *мн.* куаклар, куаклык; вак агачлар
зарплата эш (хезмәт) хакы
зарубежный чит ил ...ы, е
зарывать(ся) *несов. см.* **зарыть(ся)**
зарыть *сов.* күмәргә; **~ся** *сов.* күмелергә а *~ся в бумаги* кәгазь арасына чумарга
зар//я таң, иртәнге шәфәкъ; *утренняя ~я* иртәнге шәфәкъ; *вечерняя ~я* кичке шәфәкъ; *на ~е* таңда; *на ~е чего-л. (перен.)* нәрсәнең булса да таңында, алдыннан
заряд корылма; **~ить** *сов.* корырга; **~ка** 1) *(действие)* кору; 2) *спорт.* күнегү; *утренняя ~ка* иртәнге күнегү
заряжать *несов. см.* **зарядить**
засветить *сов.: ~ плёнку (фото.)* тасманы яктыртып бозарга
засветло *нареч.* яктыда, якты чакта, караңгы төшкәнче
заседа//ние утырыш; **~ть** *несов.* утырыш үткәрергә (ясарга)
засел//ить *сов.,* **~ять** *несов.* торырга кертергә, урнаштырырга, утыртырга
засечь *сов.: ~ время* вакытны билгеләп куярга
заслу//га [күрсәткән] хезмәт *(тәкъдир ителерлек); по ~гам* хезмәтенә карап; **~женный** 1) урынлы, хаклы, лаеклы; *~женный отдых* лаеклы ял; 2)*(имеющий заслуги)* атказанган; *~женный деятель науки (искусств)* атказанган фән (сәнгать) эшлеклесе; *~женный артист* атказанган артист; **~живать** *несов.,* **~жить** *сов.* лаек булырга, казанырга; *дело ~живает внимания* эш игътибарга лаек; *~жить доверие* ышаныч казанырга
засмеяться *сов.* көлеп җибәрергә, көлә башларга
заснуть *сов.* йокыга китәргә
заснять *сов.* рәсемгә төшерергә, рәсемен төшереп алырга
засовывать *несов. см.* **засунуть**
засор//ить *сов.* чүпләргә; *~ить глаз* күзгә чүп керергә; **~иться** *сов.* чүпләнергә; **~ять(ся)** *несов. см.* **засорить(ся)**
засохнуть *сов.* корырга
застав//ить *сов.*, **~лять** *несов.* мәҗбүр итәргә, ирексезләргә, ирексезләп эшләтергә
заста//ть *сов.* туры китерергә, очратырга; *я вас ~ну [дома]?* мин сезне [өйдә] туры китерә алырмынмы?; *я его не ~л* мин аны туры китермәдем

Только для личного использования или в целях обучения. Перепечатка, копирование, воспроизведение материалов или их частей в любом виде и форме, включая электронную, запрещены.

Только для личного использования или в целях обучения. Перепечатка, копирование, воспроизведение материалов или их частей в любом виде и форме, включая электронную, запрещены.

застёгивать(ся) *несов. см.* **застегнуть(ся)**
застегнуть *сов.* төймәләргә, каптырырга, төймәләп (каптырып) куярга; *~ пуговицу* төймәләргә; *~ пальто* пальтоны төймәләргә; **~ся** *сов.* [киемне] төймәләргә
застёжка каптырма
застенчивы//й оялчан, тартынучан; *быть ~м* оялчан булырга
застой 1) туктау, тукталу; 2) *перен.* торгынлык
застраивать *несов. см.* **застроить**
застраховать(ся) *несов. см.* **страховать(ся)**
застревать *несов. см.* **застрять**
застроить *сов.* [йортлар, биналар] салырга, төзергә
застрять *сов.* 1) кереп калырга; кадалырга; 2) батарга, батып калырга
заступ//аться *несов.,* **~иться** *сов.* якларга, яклап чыгарга; *~иться за кого-л.* кемне дә булса якларга
засунуть *сов.* тыгарга, тыгып куярга
засуха корылык
засучить *сов.* сызганырга, сызганып куярга; *~ рукава* җиңнәрне сызганырга
засчитать *сов.,* **засчитывать** *несов.* (кертеп) исәпләргә, хисабына кертергә
засыпать *сов.* күмәргә, күмеп тигезләргә
засыпать I *несов. см.* **засыпать**
засыпать II *несов. см.* **заснуть**
засыхать *несов. см.* **засохнуть**
затапливать I, II *несов. см.* **затопить I, II**
затевать *несов. см.* **затеять**
затем *нареч.* аннан (шуннан) соң, аннары
затемно *нареч.* караңгыда, караңгы вакытта (чакта) *(до рассвета);* караңгы төшкәч, караңгылангач *(когда стемнеет)*
затея ният, эш; әкәмәт, мәзәк; **~ть** *сов.* уйларга, ниятләргә, керешергә
затихать *несов.,* **затихнуть** *сов.* тынарга, тынып калырга
затишье тынлык, тынычлык, басылып (тынып) тору
заткнуть *сов.* тыгарга, тыгып куярга; *~ пробкой* бөке тыгарга, бөкеләргә
затмение: *солнечное ~* кояш тотылу; *лунное ~* ай тотылу
зато *союз.* аның каравы, ...са да, ...сә дә
затонуть *сов.* батарга
затопить I *сов. (печь)* ягып җибәрергә
затопить II *сов. (залить — о паводке)* су басарга; *(потопить судно)* батырырга
затоплять *несов. см.* **затопить II**
затор тыгын, тыгылу; тоткарлык
затормозить *сов. см.* **тормозить**
затрагивать *несов. см.* **затронуть**
затра//тить *сов.* тотарга, сарыф итәргә; **~ты** *мн.* чыгым, тотылган акча; **~чивать** *несов. см.* **затратить**
затронуть *сов.* кагылырга, кагылып үтәргә (китәргә); *~ вопрос* мәсьәләгә кагылып үтәргә
затрудн//ение кыенлык, авырлык, уңайсызлык, комачау; *быть (оказаться) в ~ении* кыен хәлдә калырга; *выйти из ~ения* кыен хәлдән чыгарга; **~ительный** кыен, авыр; *~ительное положение* кыен хәл; *попасть в ~ительное положение* кыен хәлгә калырга; **~ить** *сов.* кыенлаштырырга, читләштерергә, авырлаштырырга; *если вас не ~ит* әгәр сезгә авыр булмаса; **~ять** *несов. см.* **затруднить**; **~яться** *несов.: ~яюсь сказать* әйтергә кыенсынам
затыкать *несов. см.* **заткнуть**
затылок баш арты

Только для личного использования или в целях обучения. Перепечатка, копирование, воспроизведение материалов или их частей в любом виде и форме, включая электронную, запрещены.

Только для личного использования или в целях обучения. Перепечатка, копирование, воспроизведение материалов или их частей в любом виде и форме, включая электронную, запрещены.

затя//**гивать(ся)** *несов. см.* **затянуть(ся)**; **~нуть** *сов.* 1) *(стянуть)* тартып (тарттырып) бәйләргә, тарттырырга; 2) *(задержать)* озакка сузарга; **~нуться** *сов.* 1) тартып (тарттырып) бәйләргә; 2) озакка сузылырга, тартылырга; 3) томаланырга

заурядный гади, гадәти, урта(ча)

захват басып (тартып, яулап) алу; **~ить** *сов.* 1) яулап алырга, басып (тартып) алырга; *~ить власть [в свои руки]* хакимиятне [үз кулына] тартып алырга; 2) *(взять, прихватить)* эләктерергә, эләктереп алырга, алырга; *~ить с собой* үзе белән алырга; 3) *(кого-л.—о чувствах и т.п.)* биләп (яулап) алырга, үзенә тартырга, җәлеп итәргә; **~нический** яулап алу ...ы, е; *~ническая политика* яулап алу сәясәте; **~чик** илбасар, басып алучы; **~ывать** *несов. см.* **захватить**; **~ывающий** кызыклы, мавыктыргыч, үзенә тарта торган

захлопать *сов.* алкышлый (кул чаба) башларга

захлоп//**нуть** *сов.* шап иттереп ябарга (ябып куярга); **~нуться** *сов.* шап итеп ябылырга; **~ывать(ся)** *несов. см.* **захлопнуть(ся)**

заход 1) *(куда-л.)* керү, кереп чыгу; *судно следует без ~а в порт* судно портка кермичә бара; 2) *(планет)* бату, баю; баеш; *на ~е солнца* кояш баеганда; **~ить** *несов. см.* **зайти**; *солнце ~ит* кояш байый

захоте//**ть** *сов.* теләргә, ...сы, се килергә; **~ться** *сов.* тели башларга, ...сы, се килә башларга; *мне ~лось пить* минем эчәсем килә башлады

зацве//**сти** *сов.,* **~тать** *несов.* чәчәк ата башларга

зацепить *сов.* эләктерергә, эләктереп алырга; **~ся** *сов.* эләгергә

зачем *нареч.* ни өчен, ник, нигә; **~-то** *нареч.* ни өчендер, нигәдер, нәрсәгәдер

зачёркивать *несов.,* **зачеркнуть** *сов.* сызарга, сызып ташларга

зачерпнуть *сов.* чумырып алырга

зачёт зачёт; *сдать ~ы* зачётларны тапшырырга; **~ный** зачёт ...ы, е; *~ная книжка* зачёт кенәгәсе

зачинщик башлап җибәрүче; коткычы, котыртучы

зачисл//**ить** *сов.,* **~ять** *несов.* алырга, кабул итәргә

зашивать *несов.,* **зашить** *сов.* тегәргә, тегеп куярга; ямарга, ямап куярга

защит//**а** 1) *(действие)* саклау; *~а мира* тынычлыкны саклау; 2) *(то, что защищает)* яклау; *в ~у кого-л.* кемне дә булса яклап; *искать ~ы* яклау эзләргә; 3) *спорт.* сакчылар; сак а*~а диссертации* диссертация яклау; **~ить(ся)** *сов. см.* **защищать(ся); ~ник** яклаучы, яклаучы як; *юр. (только м.)* яклаучы; **~ный** саклау ...ы, е, саклагыч; *~ные очки* саклагыч күзлек

защищать *несов.* сакларга, якларга; *~ ворота (спорт.)* капканы сакларга; *~ честь команды* команда абруен якларга; команда йөзен акларга; *~ от дождя (холода)* яңгырдан (салкыннан) сакларга; **~ся** *несов.* сакланырга

заявить *сов.* белдерергә, әйтергә, хәбәр итәргә

заявка сорау язуы

заявл//**ение** гариза; *подать ~ение* гариза бирергә; **~ять** *несов. см.* **заявить**

заяц куян

звание 1) исем; *почётное ~* мактаулы исем; 2) *воен.* дәрәҗә

званый чакырылган, чакырулы; *~ обед (ужин)* чакырулы көндезге (кичке) аш мәҗлесе

звать *несов.* 1) *(кого-л. куда-л., к кому-л.)* чакырырга; *~ в гости* кунакка чакырырга; 2) *(кого-л. как-л.) как вас зовут?* сезнең исемегез ничек? сез кем атлы?; *меня зовут ...* минем исемем ...

звезда йолдыз

звёзд//**ный** йолдызлы; *~ное небо* йолдызлы күк йөзе; **~очка** йолдызчык

звенеть *несов.* шалтырарга, чыңларга

звено 1) *(цепи)* буын, бoжра; 2) *(группа)* звено, төркем; *~ самолётов* самолётлар звеносы

зверс//**кий** ерткычларча ...; аяусыз; **~тво** ерткычлык, вәхшилек

зверь *м.* ерткыч *(*хайван*),* җәнлек

Только для личного использования или в целях обучения. Перепечатка, копирование, воспроизведение материалов или их частей в любом виде и форме, включая электронную, запрещены.

Только для личного использования или в целях обучения. Перепечатка, копирование, воспроизведение материалов или их частей в любом виде и форме, включая электронную, запрещены.

звон чын, шалтырау; **~ить** *несов.* шалтырарга, шалтыратырга; *телефон ~ит* телефон шалтырый; *~ить по телефону* телефоннан шалтыратырга

звонкий яңгыравык(лы)

звонок 1) *(звук)* чың, шалтырау; *телефонный ~* телефон шалтыравы; 2) *(приспособление)* кыңгырау; *дверной ~* ишектәге кыңгырау

звук 1) тавыш, өн, аваз; 2) *лингв.* аваз

звуко//вой тавыш ...ы, е; *~вой сигнал* тавыш сигналы; **~запись** *ж.* язылган тавыш

звучать *несов.* яңгырарга; ишетелергә

здание бина, йорт; *~ университета* университет бинасы

здесь *нареч.* монда, биредә; *я ~* мин монда; *останьтесь (оставьте) ~* биредә калыгыз (калдырыгыз)

здешний мондагы, биредәге; *я не ~* мин мондагы кеше түгел

здороваться *несов.* исәнләшергә; күрешергә; *~ с кем-л.* кем беләндер исәнләшергә; *~ за руку* кул бирешеп күрешергә

здоров//ый 1) исән, сау, сәламәт, таза; *будьте ~ы* сәламәт булыгыз; сау булыгыз, хушыгыз; *я вполне ~* мин сау-сәламәтмен; 2) *(полезный для здоровья)* файдалы, шифалы; *~ый климат* шифалы климат; **~ье** саулык, сәламәтлек, исәнлек, тазалык; *как ваше ~ье?;* сәламәтлегегез ничек?; *желаю вам [доброго] ~ья!* сезгә исәнлек-саулык телим!; *на ~ье!* исәнлеккә! саулыкка!

здравница саулыкханә

здравомыслящий аек акыллы (фикерле), дөрес уйлаучы

здравоохранение сәламәтлекне саклау

здравствуй[те]! исәнме[сез], саумы[сыз], сәламәтме[сез]!

зев//ать *несов.,* **~нуть** *сов. (однокр.)* иснәргә, иснәп куярга а *не ~ай!* авыз ачып торма!

зеленеть *несов.* яшелләнергә

зелёный 1) яшел; 2) *(незрелый)* пешмәгән, өлгермәгән, яшел

зелень *ж.* 1) *(растительность)* яшеллек, яшел үлән, чирәм; 2) *(овощи)* яшелчә

земельный җир ...ы, е; *~ный участок* җир участогы

земле//владелец җир биләүче (хуҗасы); **~делец** игенче, зирәгатьче; **~делие** игенчелек, зирәгать

землетрясение җир тетрәү (селкенү), зилзилә

земл//я 1) Җир, Җир шары; Җир йөзе; 2) җир, коры җир; 3) *(почва)* җир, туфрак; *в ~е* җирдә

земля//к якташ; **~чка** якташ хатын (кыз)

земляника каен җиләге

землян//ка җир өй; **~ой** җир казу (җир) ...ы, е; *~ые работы* җир эшләре; туфрак...

землячество якташлык; *студенческое ~* студентлар якташлыгы

земной: *~ шар* Җир шары

зенит зенит; *перен.* иң югары нокта; *солнце в ~е* кояш зенитта

зеркало көзге

зерно 1) ашлык бөртеге, бөртек, орлык; 2) *собир.* ашлык, иген, бөртекле ашлык; **~вые** *мн.* бөртеклеләр, бөртекле ашлык; ~**хранилище** ашлык саклау урыны; ашлык амбары

зим//а кыш; *этой ~ой* бу кышта

зим//ний кышкы; *~ний сезон* кышкы сезон; *в ~ее время* кыш көнендә; *~ний спорт* кышкы спорт; **~овать** *несов.* кышларга, **~овка** кышлау; **~овщик** кышлаучы; **~овье** кышлаулык; **~ой, ~ою** *нареч.* кыш көне

злаки *мн.: хлебные ~* кыяклы ашлык

злить *несов.* ачуын китерергә (кабартырга), котыртырга; **~ся** *несов.* ачуы килергә, ачуланырга

зло *ср.* явызлык, усаллык, яманлык

Только для личного использования или в целях обучения. Перепечатка, копирование, воспроизведение материалов или их частей в любом виде и форме, включая электронную, запрещены.

Только для личного использования или в целях обучения. Перепечатка, копирование, воспроизведение материалов или их частей в любом виде и форме, включая электронную, запрещены.

злоб//а ачу, усаллык, явызлык; **~ный** усал, ачулы, явыз
злободневный көнүзәк, бик мөһим (әһәмиятле)
злодеяние явызлык, усаллык
злой усал, ачулы; *он зол [она зла] на меня* ул миңа ачулы
злокачественн//ый: *~ая опухоль* яман шеш
злоупотреб//ить *сов. см.* **злоупотреблять; ~ление:** *~ление временем* вакыт белән исәпләшмәү; *~ление властью* эш урыныннан (дәрәҗәдән) явыз ният белән файдалану; **~лять** *несов.* кирәгеннән артык (чиктән тыш, күп) мавыгырга (файдаланырга, кулланырга); ...га хыянәт итәргә; *~лять доверием* ышанычка хыянәт итәргә
змей: *воздушный ~* очыргыч, очырткыч
змея елан
знак билге; ым, ишарә; *подать ~* ым кагырга, *в ~ дружбы* дуслык йөзеннән, дуслык билгесе итеп
знаком//ить *несов.* таныштырырга; **~иться** *несов.* танышырга; *~иться с городом* шәһәр белән танышырга; **~ство** танышлык, белешлек, танышу; *завести ~ство с кем-л.* кем белән булса да танышырга; *поддерживать ~ство* танышлыкны дәвам иттерергә; **~ый** 1. *прил.* таныш; *этот город мне знаком* бу шәһәр миңа таныш; *~ое лицо* таныш йөз; *быть ~ым с кем-л.* кем белән булса да таныш булырга; *мы не ~ы* без таныш түгел; 2. *сущ. м.,* **~ая** *ж.* таныш; белеш; *это мой ~ый (моя ~ая)* бу минем танышым
знаменательн//ый истәлекле; *~ая дата* истәлекле дата
знаменитый атаклы
знаменосец байрак йөртүче
знамя *ср.* байрак, әләм; *~ победы* җиңү байрагы; *боевые знамёна* сугыш байраклары
знани//е 1) *(чего-л.)* белү, танып белү; *со ~ем дела* эшне белеп; 2) *мн.* **~я** белем; *приобретать ~я* белем тупларга
знатны//й *(известный)* билгеле, күренекле; *~е люди страны* илнең күренекле кешеләре
знаток белемдар, оста, күп (яхшы) белүче
знать *несов.* 1) *(обладать знанием чего-л.; владеть)* белергә, хәбәрдар булырга; *я знаю, что ...* мин ... икәнен беләм; *я этого не знаю* мин бу хакта хәбәрдар түгелмен; мин моны белмим; *я знаю русский язык* мин рус телен беләм; 2) *(быть знакомым)* белергә, таныш булырга; *я его знаю* мин аны беләм; *я его не знаю* мин аны белмим а *дать ~* хәбәр итәргә, белдерергә
значени//е мәгънә; әһәмият; *~е слова* сүзнең мәгънәсе; *это не имеет никакого ~я* моның бернинди дә әһәмияте юк
значит *вводн. сл.* димәк, шулай булгач
значительн//о *нареч.* шактый, ярыйсы; *он ~о старше* ул шактый олы; *~о больше* шактый зур; **~ый** 1) *(большой)* шактый зур; 2) *(важный)* әһәмиятле, мөһим
значит//ь *несов.* белдерергә, аңлатырга, ... дигән сүз; *что это ~?* бу ни дигән сүз?
значок билге, значок
знающий белә торган; хәбәрдар
знобит//ь *несов.: меня ~* туңдыра; калтырата
зной эсселек, кызулык; **~ный** эссе, кызу
зов чакыру (эндәшү) тавышы; *откликнуться на ~* чакырган тавышка җавап бирергә
зодч//ество төзелеш сәнгате; **~ий** төзүче; архитектор
зола көл
золото алтын; **~й** алтын ..., алтыннан коелган
зона зона; *климатическая ~* климат зонасы; *пограничная ~* чик буе зонасы; *~ отдыха* ял итү зонасы
зонт, зонтик 1) зонт; 2) япма, түбә, чатыр
зоолог зоолог, зоология белгече; **~ический** зоология ...ы, е; **~ия** зоология

Только для личного использования или в целях обучения. Перепечатка, копирование, воспроизведение материалов или их частей в любом виде и форме, включая электронную, запрещены.

Только для личного использования или в целях обучения. Перепечатка, копирование, воспроизведение материалов или их частей в любом виде и форме, включая электронную, запрещены.

зоопарк зоопарк
зоотехник зоотехник, зоотехника белгече
зоркий үткен
зрачок күз карасы; бәбәк
зрелище тамаша; күренеш
зрел//ость җитлегү, балигъ булу; **~ый** 1) *(созревший)* өлгергән, пешкән; 2) *(о возрасте)* үсеп (буйга) җиткән, балигъ булган
зрени//е күрү (сәләте); *слабое ~е* начар күрү а *точка ~я* караш, фикер; *в поле ~я* күзәтеп тору; күз угында; *обман ~я* ялгыш күрү
зреть *несов.* өлгерергә, өлгереп килергә; пешәргә
зритель тамашачы; **~ница** тамашачы хатын (кыз); **~ный** тамаша ...ы, е; *~ный зал* тамаша залы
зря *нареч.* юкка, заяга, тиктомалга
зрячий күзе күрә торган
зуб теш; **~ец** теш; чыгынты; **~ной** теш ...ы, е; *~ной врач* теш табибы; *~ная боль* теш сызлау
зубо//врачебный теш дәвалау ...ы, е; *~врачебный кабинет* теш дәвалау кабинеты; **~чистка** тешказыгыч, тешчистарткыч
зубчат//ый тешле; *~ое колесо* тешле тәгәрмәч
зуд кычыту; кымырҗу
зябнуть *несов.* күшегергә, туңарга, өшергә

Только для личного использования или в целях обучения. Перепечатка, копирование, воспроизведение материалов или их частей в любом виде и форме, включая электронную, запрещены.